

de septische installatie zelf nog eens evenveel gekost. En de ruimte voor de laatste benodigd bedroeg 2 acres of bijna 8100 M².

Er werd over de conclusies geen beslissing genomen en met dat doel waren ze, geloof ik, ook niet voorgesteld; meer als een korte samenvatting van de opinie van den inleider en als basis voor de discussie. Het onderwerp was alleen op het programma gezet, omdat het tegenwoordig aan de orde van den dag is en het van belang werd geacht er aan de leden een duidelijke voorstelling van te geven. En dat doel is, vooral door de wijze waarop de Heer KAPTEYN zijn taak opvatte, volkomen bereikt

Bij de rondvraag, vóór de sluiting der vergadering, of iemand nog wat in het belang van het Congres had in het midden te brengen, stond Dr. WALBURGH SCHMIDT uit Amsterdam op om met grooten aandrang voor de behandeling op een volgende samenkomst het alcoholisme aan te bevelen. Hij meende dat weinig vraagstukken zoozeer de volksgezondheid raakten als dit en hij haalde een paar voorbeelden aan om het te bewijzen. In Elzas-Lotharingen, waar de bevolking eertijds zeer gezond was, zijn de lotelingen uit de industriele centra en de steden bijna allen uitgesteld voor de in dienst treding of in geneeskundige behandeling genomen. Te Thionville zijn van de 150 dienstplichtigen 137 afgekeurd, beide zaken een gevolg van het alcoholmisbruik. Te Lille, brandpunt van industrie en alcoholisme, heerscht de tuberculose in veel sterker mate dan vroeger. Hij vestigde de aandacht van het bestuur op deze feiten en drong met groote warmte aan op een bespreking in deze vergadering.

De Voorzitter beloofde dat het bestuur aan dit onderwerp, als een punt voor de agenda voor het volgend jaar, zeker zijn aandacht zou wijden en daarna kon de vergadering worden gesloten.

PIJNAPPEL.

INGEZONDEN.

AAN Prof. Dr. M. STRAUB.

Geachte Professor!

Naar aanleiding van Uw schrijven in het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* van 15 Juni j.l. handelende over mijn voorstel tot oprichting van een Nederlandschen Artsenbond, wensch ik U in foro publico te antwoorden.

Het zij mij vergund Uw aandacht te vestigen op drie stukjes voorkomende in het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*.

1°. In het nummer van 25 Mei j.l. blz. 1143 over het verslag van de afdeeling Gouda en omstreken, waarin staat:

De vergaderingen hadden vrij geregeld plaats. De opkomst liet nogal eens wat te wenschen over: dat is jammer. Wij zoeken dit meest in de *concurrentie* in de omliggende plaatsen; op de meeste dorpen in den omtrek is deze

zeer groot en durft collega A. niet te komen omdat collega B. wellicht met een patiënt zou gaan strijken. Dit is wel treurig, maar waar! *Waar moet dat heen?*

Mijn antwoord hierop is:

Naar een artsenbond, waarbij solidariteit, rustende op een veredeld collegialiteitsbeginsel de beoefenaren der geneeskunst aan elkander verbindt.

2°. In het nummer van 15 Juni j. l. blz. 1334 staat:

Eerlijk deelen. Te Elst (Betuwe) is door de 8 katholieke raadsleden bij den raad een voorstel ingediend, om den tegenwoordigen protestantschen gemeente-geneesheer, Dr. J. J. SCHELTEMA, tegen 1 Juli a. s. eervol te ontstaan en daarna aan te stellen twee gemeente-geneesheeren, n. l. Dr. SCHELTEMA en Dr. KRAMER (de eerste protestant en de tweede katholiek) en het traktement groot f 1050 te brengen op f 1200, om tusschen hen beiden te verdeelen.

3°. In het n^o. van 8 Juni j. l. van ditzelfde *Tijdschrift* leest men het volgende:

Bamberg. *Gelukkig bijgelegd.* Een buitengewone algemeene vergadering der Ortskrankenkas:en heeft besloten: „het besluit tot aanstelling van den „natuurarts D. op te heffen, en haar leedwezen te kennen te geven, dat dit „besluit is opgevat als een krenking der bevoegde artsen en dat eenige bestuurs- „leden bij deze gelegenheid tegenover de bevoegde artsen van het ziekenfonds „beleedigende uitdrukkingen gebruikt te hebben” (*Munch. Med. Woch.*). *Zoo ziet men, dat een krachtig optreden der artsen meer eerbied wekt, dan een goedmoedige verdraagzaamheid voor ongepaste bejegening, die men wel eens voorstelt als deel uitmakende van de geneeskundige menschlievendheid.*

Op de door mij bijeengeroepen vergadering van 24 Mei was het mij een groot genoegen 31 collega's bij elkaar te zien; het getal viel mij mede, was verrassend groot, omdat de opkomst van medici op bijeenkomsten van collega's in den Haag bijna altijd zeer dun mag genoemd worden. Dat ik succes heb gehad en dat die vergadering goede vruchten heeft afgeleverd, blijkt wel uit de algemeene belangstelling en daaruit voortgevloeide bedrijvigheid onder de medici en vooral in de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst.

In elk geval is het een ernstige zaak van algemeen belang die ernstig behandeld moet worden.

U zegt dat de beoefenaren der geneeskunst weinig voelen voor maatregelen die genomen zullen worden teneinde hun waardigheid en stand op te houden, doch mijn vaste overtuiging blijft dat daar, waar een *goed georganiseerde* groep menschen een strijd aanbinden tegen de niet georganiseerde medici, deze laatsten het zullen afleggen; daarom is het noodzakelijk deze *anaesthesia* te cureeren.

Uwe meening, dat de medicus helpt en de patiënt dank zegt, gaat altijd op, als men het te doen heeft met dankbare patiënten; de pecuniaire transactie wordt weggemoffeld en door geen van beiden gaarne besproken, dit gaat zeker op bij een professoraal consult waar de patiënt het vastgestelde professorale tarief weet; men vraagt dan niet naar de pecunievele potentie van den patiënt, iets waarmede de gewone algemeen praktizeerende geneesheer wel degelijk rekening moet houden — wij moeten wel degelijk post voor post bestudeeren omdat wij niet alle patiënten over één kam scheren

en niet een onbemiddeld patiënt hetzelfde hooge tarief laten betalen als een croesus.

Het is jammer, dat in het Hoofdbestuur van de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst niet *én* medicus zitting heeft die algemeene practijk doet, voorzeker, hij zou veel kunnen mededeelen over zaken die een hoogleeraar en een specialist nooit ondervindt. Wanneer men eenmaal voet in den stijgbengel heeft of de hoogste trap in de wetenschap bereikt heeft, is het gemakkelijk, ja zelfs wel vermakelijk om, zooals U dat schrijft, met zich te laten spelen door ontevreden en teleurgestelden die uit onwetendheid en zonder opzet zondigen.

Zeker professor, dat zal aan Uw naam geen kwaad doen, doch wel aan den naam van een pas gevestigd jong medicus, die nog naam moet gaan maken.

Waarom toch zouden medici zich ongaarne vereenigen met het doel om voor hun eigen belangen op te komen — toch zeker niet omdat het publiek er zoo goed voor zorgt en dit ongevraagd voor hen zal doen.

U hoopt, dat de meerderheid onzer medici aan de zijde staat van hen, die van meening zijn dat er meer aandacht moet worden gewijd aan de beroepsbelangen: . . . . . maar professor, aan die zijde sta ik ook, dat is juist het doel van de vereeniging, die ik wensch in het leven te roepen. Niets zou mij aangenamer zijn, dan dat dit geschieden kon door de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, doch ik meende op argumenten in mijn brochure over den Artsenbond 1) neergelegd dit te moeten betwijfelen. Toont de Maatschappij aan, dat zij daartoe wel bereid en in staat is, welnu, dan treden wij onmiddellijk in de gelederen terug en stel ik mij tevreden met het initiatief te hebben genomen, deze noodzakelijke veranderingen in het medische kamp te hebben bewerkstelligd, *doch ik behoud mij het recht voor om weer vooruit te treden* wanneer ik meen dat mijn plicht en het algemeen belang mij dit oplegt.

U hebt gelijk, dat onze vaderen vrijheid boven macht stelden, doch zeker zullen zij zich nooit tevreden gesteld hebben met een vrijheid, die elk oogenblik bedreigd wordt door zich organiseerende machten; ik geloof dat zij met hun echt bezadigde Hollandsche voorzichtigheid en practischen aanleg, zich dan ook wel georganiseerd zouden hebben om een macht te vormen tegenover de andere machten ten einde hun vrijheid te kunnen beschermen en handhaven.

Op welke argumenten meent U te kunnen zeggen, dat een vakvereeniging naast de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst onmachtig zou zijn wegens het geringe ledental?

Men kan toch niet verlangen dat een twijgje plotseling een boom wordt? „Surculus tandem arbor fit”. Ik geloof wel, dat de vereeniging met een klein ledental zal aanvangen, doch dat zij evenals de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst steeds in ledental zal toenemen zoodra de artsen inzien welk een steun en hulp deze bond verleent aan artsen die in moeilijkheden verkeerden.

1) Uitsluitend voor artsen is deze brochure te verkrijgen bij W. A. BESCHOOR, uitgever, den Haag à f 0.25.

Ik deel volkomen Uw meening, dat de medici zich jaar in jaar uit om de beroepsbelangen weinig bekreund hebben en menig kwaad hebben laten opkomen, doch dit is een natuurlijk gevolg van ieders volkomen *vrijheid* om te doen en te laten wat hij zelf verlangt; een ieder zorgt dat hij practijk en een behoorlijk inkomen krijgt zonder er zich om te bekommeren of door zijn egoïstische handelingen de medische stand gevaar loopt gedeclineerd te worden.

Moeten deze onhoudbare toestanden dan blijven voortbestaan? Ik meen dat nu juist de tijd is aangebroken om een einde te maken aan die *onbepaalde vrijheid*, die grenst aan *bandeloosheid*. Aan deze verbeteringen behooren wij allen mede te werken.

Solidariteit is de eenige remedie voor dezen morbus libertatis et temeritatis medicorum. Dit is de eenige weg tot beterschap, tot onderlinge machtsontwikkeling, zonder vrijheidsberooving.

Intusschen zullen wij afwachten wat de discussies in de algemeene vergadering op 2 Juli te Leiden zullen opleveren.

In elk geval verzoek ik U goed voor oogen te willen houden, dat ik heb gemeend den Nederlandschen artsenbond te moeten trachten op te richten om de medici te organiseeren om met elkander een kracht te vormen tegenover de zich organiseerende machten om ons heen, dat het hier geen persoonlijk belang geldt, doch ons aller algemeen belang.

Wil en kan de Ned. Maatschappij tot bevord. der Geneesk. dit alles tot stand brengen dan juich ik dit van harte toe en zal ik mijn beste krachten aan deze goede zaak blijven wijden in den boezem van de Ned. Maatschappij tot bevord. der Geneeskunst.

Ik heb de eer te zijn, geachte professor.

's-Gravenhage, 17 Juni 1902.

Dr. F. U. OCKERSE.

OVER DE OPERATIEVE THERAPIE VAN HET CARCINOMA UTERI.

In het nummer van 4 Mei j. l. komt onder bovenstaanden titel een referaat voor. Nu is het somtijds zeer wenschelijk, dat op bepaalde dingen meer dan eenmaal de aandacht gevestigd wordt. Daarom is m. i. met het schrijven van het literatuur-overzicht uit de gynaecologische kliniek te Leiden een goed werk verricht.

Het kan den lezer echter niet zijn ontgaan, dat er naast een groote gelijkenis toch op een enkel punt groot verschil bestaat tusschen beide referaten.

In dat van 4 Mei wordt beweerd op gronden aan de statistiek ontleend, „dat de abdominale totale exstirpatie ongeveer driemaal zoo gevaarlijk is „als de vaginale” terwijl in dat van 15 Juni het slot van theoretische overwegingen luidt: „dat een exstirpatie van een carcinomateusen uterus niet „gevaarlijker is, wanneer wij de abdominale methode toepassen dan wanneer „wij de vaginale verrichten”.

Ik geloof, dat getallen ons hier toch dichter bij de waarheid kunnen brengen. En als wij dan zien, dat, bij dezelfde wijze van indicatie stellen,